

MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

6/2023
30.06.2023

Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – Maj 2023

Niemiecka gospodarka w ostatnim kwartale 2022 r. i pierwszym kwartale 2023 r. znalazła się w technicznej recesji. Obecnie nie widać jednak oznak „gospodarczej” recesji w sensie przedłużającego się, głębokiego załamania produkcji gospodarczej przy niewykorzystanych zdolnościach, wstrzymywanych inwestycjach, spadku zatrudnienia i rosnącym bezrobociu. W drugim kwartale 2023 r. nie można jednak mówić o ożywieniu. Odnotować należy niewielki wzrost eksportu (+0,7%), lecz import zmniejszył się o -0,6%. Import towarów z Rosji w ujęciu miesięcznym wykazał spadek o 8,8%, a w ujęciu rocznym spadek importu z Rosji wynosi obecnie prawie 90%. Produkcja przemysłowa wzrosła o 0,3%, sprzedaż detaliczna o 0,5%. Inflacja w maju obniżyła się do poziomu 6,1%, jednak ceny żywności wzrosły ponownie o 14,9%. Spowolnienie gospodarcze spowodowało (nieznaczny) wzrost bezrobocia o 9000 osób.

Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im Juni 2023

ANALIZY

🕒 **Ekonomiści oceniają *Inflation Reduction Act***

Monachijski instytut ekonomiczny ifo przeprowadził zakrojone na szeroką skalę międzynarodowe badanie wśród ponad 1300 czołowych ekspertów ekonomicznych, którzy dostarczają ekspertyzy dla ponad 130 państw. Celem badania było dokonanie oceny wpływu amerykańskiej ustawy o redukcji inflacji (*Inflation Reduction Act* - IRA). Podstawowym założeniem amerykańskiej legislacji ma być przyczynienie się do ochrony klimatu. Jednocześnie IRA oferuje hojne ulgi podatkowe i dotacje w celu zachęcenia do produkcji w Stanach Zjednoczonych. Zamierzona hojność programu wywołała intensywną debatę na temat potencjalnych negatywnych skutków ubocznych dla światowej gospodarki. Według ifo w skali globalnej eksperci nie są zaniepokojeni negatywnymi skutkami IRA dla rodzimych gospodarek. Około 74% uczestników badania stwierdziło, że IRA nie jest (jeszcze) znaczącym tematem debaty w danym państwie. Dotyczy to zarówno wpływu na produkcję krajową, jak i ryzyka odpyływów biznesowych do USA.

Według badania ifo istnieje jednak duża niejednorodność w ocenie potencjalnego wpływu IRA w zależności od państw i regionów. W Europie, zwłaszcza we Francji i Niemczech, eksperci ekonomiczni wykazują zaniepokojenie IRA i spodziewają się jego znaczącego wpływu na krajowe gospodarki. W Niemczech 58% i we Francji 50% uczestników wskazało, że IRA roznieciła gorącą debatę w dyskursie publicznym. W ujęciu globalnym tylko 7% ekonomistów uważa, że IRA może przynieść negatywne skutki, natomiast odnośnie do Francji i Niemiec wskaźnik ten przekroczył 80%. Wysokie wyniki zanotowano także w krajach Beneluksu i Danii. Większość ekspertów z Francji (78%) i z Niemiec (51%) spodziewa się relokacji firm z ich państw z powodu IRA. Badacze ifo stwierdzają, że eksperci z krajów o wysokim PKB częściej postrzegają IRA jako zagrożenie dla produkcji krajowej niż eksperci z krajów o niskim PKB.

Okolo 41% respondentów skłania się ku opinii, by wykorzystać państwowe środki zaradcze w odpowiedzi na IRA. Szczególnie jest to widoczne w Kanadzie (60%) i Europie Zachodniej (51%), gdzie potrzebę działania uważa się za konieczną. Prawie 42% respondentów opowiada się za aktywną polityką przemysłową lub dotacjami w odpowiedzi na IRA. Równie wysoki odsetek badanych, wynoszący prawie 43%, domaga się polepszenia warunków inwestowania. Kolejne 22% ekspertów – głównie z Unii Europejskiej – stwierdza, że powinna istnieć ponadnarodowa odpowiedź na IRA. Warto nadmienić, że 74% amerykańskich respondentów uważa, że IRA przyczyni się do poprawy sytuacji gospodarczej w USA. Badanie wskazuje także, iż IRA nie odgrywa dużej roli w debacie w państwach Europy Środkowej (Polska, Czechy, Węgry).

The Global Impact of the U.S. Inflation Reduction Act: Evidence from an International Expert Survey

WIADOMOŚCI

🕒 Spór Lindnera i Le Maire'a o pakt stabilności

27 unijnych ministrów finansów planuje do końca 2023 r. dojść do porozumienia w sprawie reformy paktu stabilności i wzrostu, co potwierdziła hiszpańska minister finansów Nadia Calviño na nieformalnym spotkaniu ministrów w Sztokholmie. Hiszpania przejmie prezydencję rotacyjną w Radzie UE w drugiej połowie roku. Jednakże podczas spotkania w Sztokholmie wciąż nie było żadnych widocznych oznak kompromisu. Federalny minister finansów Christian Lindner (FDP) wezwał do wprowadzenia poprawek do projektu przedstawionego przez Komisję Europejską pod koniec kwietnia. Według projektu Bruksela ma uzgadniać z każdym krajem dostosowany do potrzeb czteroletni plan redukcji zadłużenia. Po czterech latach poziom zadłużenia powinien być niższy niż wcześniej. Z uwagi na długi okres Lindner widzi niebezpieczeństwo odkładania przez rządy redukcji zadłużenia i przekazywania odpowiedzialności następcom – zwłaszcza w krajach, w których często dochodzi do zmiany rządu. Dlatego chce zobligować państwa wysoko zadłużone do corocznego zmniejszania swojego wskaźnika zadłużenia o co najmniej jeden punkt procentowy. „Niemcy postrzegają się jako orędownik europejskich interesów” – stwierdził przewodniczący FDP. We wspólnym interesie leży znaczna redukcja zadłużenia, jednak z punktu widzenia Komisji tak sztywne ramy stoją w sprzeczności z odpowiednio dostosowanym podejściem do poszczególnych krajów. Wysoki urzędnik UE powiedział w Sztokholmie: „To jak pieczenie ciasta. Nie dodaje się do niego cementu, gdyż taki składnik sprawia, że całość jest niejadalna”. W ramach ustępstw wobec Niemiec Komisja umieściła w swoim projekcie inną propozycję: państwa powinny zredukować swój deficyt budżetowy o 0,5 punktu procentowego rocznie, jeśli przekroczy on dopuszczalny poziom 3% PKB. Takie rozwiązanie jest dla Lindnera niewystarczające. Z kolei minister finansów Francji Bruno Le Maire oskarżył swojego niemieckiego odpowiednika o „wprowadzanie starych i nieefektywnych pomysłów tylnymi drzwiami”. Le Maire powiedział, że należy uznać nową

rzeczywistość po pandemii, w której niektóre państwa członkowskie mają dług narodowy przekraczający 100% PKB, a inne utrzymują zadłużenie poniżej 60%. „Jesteśmy zdecydowanie przeciwni jakimkolwiek automatycznym przepisom dotyczącym redukcji długu lub deficytu” – dodał francuski minister.

Pod koniec roku Pakt Stabilności ma ponownie wejść w życie w zreformowanej formie po zawieszeniu jego funkcjonowania na początku pandemii w marcu 2020 r. Dług publiczny w strefie euro wynosi obecnie średnio ponad 90%, a w samych Niemczech 67,5%. Obecna dyskusja koncentruje się na tym, jak szybko kraje powinny zredukować swoje zadłużenie do dozwolonego poziomu 60%. Niemcy nie są w swoim poglądzie osamotnione. Oprócz Austrii, kraje skandynawskie i niektóre kraje Europy Wschodniej również skłaniają się ku twardej linii Lindnera. Zdaniem Lindnera Niemcy zrobiły już wystarczająco dużo, zgadzając się na uelastycznienie starych zasad. Według uczestników krytyczna faza negocjacji rozpocznie się dopiero w październiku.

→ [Handelsblatt, *Le Maire teilt im Streit um neue EU-Schuldenregeln gegen Lindner aus*](#)

🕒 **Luka innowacyjna**

Według oceny „Handelsblatt” w żadnym innym kraju na świecie firmy nie zwiększyły nakładów na badania i rozwój (R&D) tak bardzo jak w USA w 2022 r. Podczas gdy amerykańskie korporacje zwiększyły swoje wydatki na badania i rozwój o 16%, w Niemczech wzrosły one tylko o 11%. Amazon, Alphabet, Meta, Apple i Microsoft zainwestowały łącznie 189 mld euro w badania i rozwój w minionym roku podatkowym. To trzy razy więcej niż 29 niemieckich firm razem wziętych prowadzących największą działalność badawczą. A firmy amerykańskie coraz częściej przesuwają swoje budżety badawcze na dziedziny, w których Europejczycy byli w ocenie „Handelsblatt” mocni. Jednym z takich przykładów jest mobilność lub automatyzacja procesów biznesowych. Redaktor naczelny Sebastian Matthes stwierdza, że przez ostatnie 20 lat obserwował, jak politycy i przedstawiciele stowarzyszeń branżowych wielokrotnie powoływali się na innowacyjność europejskich firm, ich talent wynalazczy i zapał badawczy. Jego zdaniem były to nieoparte na rzeczywistości „bańki mydlane”. Obecnie jesteśmy świadkami wyścigu, w którym Europa traci pozycję. Za taki stan rzeczy Matthes obwinia niemiecki system edukacji, słabe rynki kapitałowe (np. Biontech woli wejść na giełdę amerykańską, a nie niemiecką). Ponadto niemieckie firmy są w jego opinii tak obciążone wysokimi podatkami, kosztami biurokracji i cenami energii, że mają niewiele przestrzeni na innowacje i badania, w przeciwieństwie do swoich konkurentów w USA. Matthes uważa, że obecna podzielona koalicja rządząca nie jest w stanie zaradzić wyzwaniu wywołanemu przez wyścig innowacyjności.

→ [Handelsblatt, *Die Innovationslücke*](#)

🕒 Przebudowa VW

Prezes Grupy Volkswagen Olivier Blume przygotowuje daleko idącą reorganizację podstawowej marki Volkswagen. Prezes marki VW Thomas Schäfer potwierdził te plany w liście do pracowników: „Widzimy, że nasza marka nie jest jeszcze wystarczająco solidna ekonomicznie”. W pierwszym kwartale operacyjna rentowność sprzedaży spadła do 3%, daleko do wyznaczonego celu 6,5%, a lepsze wyniki nie są możliwe bez podjęcia środków zaradczych. Oprócz oszczędności w rozwoju i zakupach, zespół Schäfera zamierza podjąć działania mające na celu wygenerowanie dodatkowych przychodów. Należą do nich nowe modele samochodów oraz integracja produkcji z siostrzanymi firmami: Skoda, Seat. „Same te środki w produkcji powinny pozwolić zaoszczędzić miliardy w nadchodzących latach”, pisze Schäfer. Na razie firma studzi nastroje dotyczące redukcji etatów, które mają zostać zachowane. Niemniej jednak komentatorzy ekonomiczni zauważyli, że VW powinien ostatecznie poradzić sobie z mniejszą liczbą pracowników. Jednym z powodów jest przejście na produkcję samochodów elektrycznych, które wymagają mniejszej liczby rąk do pracy.

Istnieją również inne problemy spółki, przykładowo sprzedaż VW spada na ważnym rynku chińskim. Przejście na elektromobilność następuje powolnie, a restrukturyzacja podstawowej marki to trudne zadanie, ponieważ Volkswagen jest sercem Grupy VW. W samych Niemczech spółka córka zatrudnia około 120 000 osób. Aby osiągnąć cele Volkswagena, podstawowa marka musiałaby osiągnąć marżę na poziomie co najmniej 8% do 2025 r. Dla porównania Stellantis (Fiat, Peugeot, Chrysler) osiąga wyniki dwucyfrowe. Za problemy VW odpowiadać mają także braki półprzewodników. W Wolfsburgu wyprodukowano o 50% mniej samochodów niż wynosiły moce przerobowe. W Polsce, Czechach i Słowacji o 25% mniej. Volkswagen musiał ustąpić na rzecz wysokomarżowych modeli Audi i Porsche, ponieważ obie marki zarabiały więcej na zainstalowanym chipie. W rezultacie nie zbudowano setek tysięcy samochodów, pomimo istniejącego zapotrzebowania. Obecnie podstawowa marka jest finansowana na przemian z zysków Porsche i Audi, ale ten układ nie może trwać wiecznie.

➔ [Spiegel, Volkswagen plant radikalen Milliardenumbau](#)

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
01.05.2023	Berlin	W życie weszła poprawka do programu federalnego finansowania inwestycji w zarządzanie energią i zasobami w biznesie (EEW). Małe i średnie przedsiębiorstwa mogą ubiegać się o dotację na rezygnację z paliw kopalnych. Przemysł odpowiada za 1/4 niemieckich emisji CO2.
02.05.2023	Berlin	Prof. Eckhard Janeba został przewodniczącym rady doradczej przy Federalnym Ministerstwie Gospodarki i Klimatu.

04.05.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu było gospodarzem konferencji dotyczącej braków wykwalifikowanej siły roboczej.
05.05.2023	Berlin	Minister Robert Habeck wziął udział w szczycie dotyczącym fotowoltaiki, gdzie przedstawił „Strategię Fotowoltaiczną” przygotowaną przez ministerstwo.
05.05.2023	Berlin/ Santiago de Chile	Minister Habeck uczestniczył w Forum Klimatycznym przy G7. Oprócz krajów G7 i Komisji UE – członków założycieli – wzięli w nim udział także nowi członkowie: Argentyna, Chile, Dania, Indonezja, Kolumbia, Luksemburg, Holandia, Szwajcaria, Singapur i Urugwaj. Celem grupy jest realizacja porozumień paryskich.
05.05.2023	Heidelberg	Parlamentarna sekretarz stanu Franziska Brantner wygłosiła przemówienie o znaczeniu zielonej i cyfrowej transformacji dla młodych.
05.05.2023	Berlin	Kanclerz Olaf Scholz zainauguował „lato kształcenia zawodowego”. Jest to cykl wydarzeń skierowanych do młodzieży, rodziców i firm, w których corocznie bierze udział 400 000 osób.
08.05.2023	Berlin	Sekretarz Generalny Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) Mathias Cormann przekazał raport ekonomiczny i raport oceny środowiskowej federalnemu ministrowi gospodarki i ochrony klimatu Robertowi Habeckowi i federalnej minister środowiska Steffi Lemke.
08.05.2023	Stuttgart	Sekretarz stanu Franziska Brantner otworzyła w Stuttgarcie wydarzenie inauguracyjne transformację niemieckiego przemysłu motoryzacyjnego. Konferencja dotyczyła budowania klastrów gospodarczych.
09.05.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki mając na względzie kontrowersje związane z tzw. aferą Graichena, opublikowało dane dotyczące grantów i zamówień od organizacji Agora Energiewende oraz Öko-Institut.
09.05.2023	Rostock	Dzięki dofinansowaniu z Ministerstwa Gospodarki i Ochrony Klimatu otwarto biuro Mittelstand Digital Zentrum, które ma obsługiwać firmy z Meklemburgii i Pomorza Przedniego.
09.05.2023	Berlin	Federalny minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck przyjął w Berlinie norweskiego ministra handlu i przemysłu Jana Christiana Vestre. Rozmowy dotyczyły dekarbonizacji przemysłu oraz przesyłu wodoru z Norwegii do Niemiec.
09.05.2023	Berlin	Minister Robert Habeck otworzył Światową Konferencję AHK, wygłaszając przemówienie dotyczące pozycji Niemiec w światowej gospodarce i ich potencjału rozwojowego. Głównym tematem konferencji były globalne łańcuchy dostaw.
10.05.2023	Berlin	Wspólny projekt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (BMI)

		i Ministerstwa Gospodarki i Ochrony Klimatu (BMWK) powołania do życia Instytutu Danych uzyskał dofinansowanie federalne, co umożliwi rozpoczęcie budowy instytutu.
11.05.2023	Berlin	Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu utworzy „Krajową platformę na rzecz przyszłości turystyki”. W ramach platformy eksperci federalni, krajowi, przemysłowi i naukowcy mają wypracowywać pomysły i rozwiązania dotyczące zielonej transformacji oraz konkurencyjności w turystyce.
12.05.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu przekaże 45 mln euro na przeprowadzenie testów z wykorzystaniem wodoru w lotnictwie. Jest to element programu badań lotniczych BMWK LuFo Klima.
12.05.2023	Heide	Rząd federalny i rząd kraju związkowego Szlezwika-Holsztynu chcą wesprzeć budowę gigafabryki ogniw akumulatorowych przez szwedzką firmę Northvolt. Miliardowa pomoc publiczna musi zostać zatwierdzona przez KE.
12.05.2023	Berlin	Rada Federalna przyjęła ustawę o inteligentnych licznikach prądu. Instalacja cyfrowych czytników ma zoptymalizować zużycie energii w Niemczech.
15.05.2023	Berlin	Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu rozpoczęło konsultacje w sprawie przeszkód biurokratycznych na poziomie UE w obszarze transformacji ekologicznej.
17.05.2023	Berlin	Rząd federalny przyjął projekt ustawy o zmianie ustawy o przyspieszeniu dostaw LNG – LNGG oraz ustawy o energetyce (EnWG).
22.05.2023	Strasbourg	Federalny minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck oraz francuski minister gospodarki, finansów oraz suwerenności przemysłowej i cyfrowej Bruno Le Maire wzięli wirtualny udział w 9. sesji francusko-niemieckiego Zgromadzenia Parlamentarnego. Habeck skupił się na kwestii koordynacji zielonej transformacji.
22.05.2023	Berlin	Minister Robert Habeck rozmawiał z czołowymi przedstawicielami Sojuszu na rzecz Przyszłości Przemysłu (Bündnis Zukunft der Industrie) o cenie energii elektrycznej dla przemysłu w Niemczech.
23.05.2023	Berlin	Minister Robert Habeck przedstawił na drugim szczycie energetyki wiatrowej strategię lądowej energetyki wiatrowej.
24.05.2023	Berlin	Wraz z nowelizacją ustawy o energetyce (EnWG) Rada Ministrów przyjęła przepisy dotyczące ram prawnych i regulacyjnych dla przyszłej sieci wodorowej w Niemczech.
30.05.2023	Berlin	Minister Habeck spotkał się z przedstawicielami 40 stowarzyszeń średnich i małych przedsiębiorców na czwartym Cyfrowym Szczycie MŚP. Skupiono się na temacie lokalizacji i warunków inwestowania dla średnich firm w Niemczech.

30.05.2023	Berlin	Philipp Nimmermann objął stanowisko nowego sekretarza stanu w Federalnym Ministerstwie Gospodarki i Ochrony Klimatu. Zastąpił on Patricka Graichena. Nimmermann był głównym ekonomistą w BHF-Bank, a następnie przez kilka lat pracował jako sekretarz ds. finansów w Szlezwiku-Holsztynie.
30.05.2023	Salzgitter	Komisarz UE ds. energii Kadri Simson i federalny minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck rozmawiali na temat europejskich problemów energetycznych, a następnie uczestniczyli w wizji lokalnej projektu SALCOS (zielony wodór firmy Salzgitter AG).
31.05.2023	Rostock	Sekretarz stanu Michael Kellner rozpoczął wizytację wschodnich krajów związkowych. Rozmowy mają dotyczyć transformacji gospodarki oraz zachowania jakości życia w kontekście regionalnym.